

UZMAN ÖĞRETMENLİK SINAVI KONU ANLATIMLARI

ÖĞRENME VE ÖĞRETME SÜREÇLERİ

ÖĞRENME ORTAMLARI

I. ÖĞRETİM YAPMA

II. ÇEŞİTLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

III. ÖĞRETİMİ YÖNETME

OTOMOTİV TEKNOLOJİLERİ EĞİTİM PLATFORMU

I. ÖĞRETİM YAPMA

Öğretmenin derse girdiğinde öğrencilere öğretim yapabilmesi için izlemesi gereken yollar nelerdir?

1. Öğrencilerin dikkatini çekerek konu hakkında ilgi uyandırmalıdır.
2. Önceden öğrenilenlerle konu alanı arasında bağ kurmalıdır.
3. Öğrencinin ihtiyacı ile konu alanı arasında bağ kurmalıdır.
4. Öğrenciye amaçlara ulaşma yollarını bildirmelidir.
5. Öğrenciye dersin amacını bildirmelidir.
6. Öğrencileri öğretim etkinliğine katmalıdır.
7. Mümkünse alan uzmanına bilgi sundurmalıdır.
8. Dersi özetlemelidir.
9. Dersi değerlendirerek dersle ilgili eksikleri ve yanlışları gidermelidir.
10. Öğrenciyi bir sonraki derse hazırlamalıdır.

ÖĞRETİM YAPMA

1.Dikkati Çekme ve İlgı

Öğretmen derse başlamadan önce tüm öğrencilerin ilgisini çekmek için neler yapabilir?

- Birkaç saniye hiçbir şey yapmadan sınıfı izlemek,
- Alçak sesle konuşmaya başlamak,
- Sınıf ortamında fark edilir bir şey yapmak, örneğin ışıkları yakmak ve söndürmek, perdeleri kapamak,
- Güncel bir olay veya konu ile ilgili bir şey söylemek,
- Elinde dikkati çekecek alet veya nesne ile (örneğin sınav kâğıtlarıyla; ders araçlarıyla) derse girmek.

Öğretmenin bu çabalarını dersin amaçlarıyla ilişkilendirerek sonuçlandırması; dikkat çekme ve amaçları açıklama basamakları arasındaki geçişi de yumuşaklaştırır.

Dikkatin çekilmesi, ders süreci içinde zamanla öğrencilerin dikkati dağıldığında da yapılmalıdır. Örneğin: İlginç ya da zor, güncel veya ilgi çekici bir soru ile derse tekrar dikkat çekilebilir. Dikkati çekmek kadar canlı tutmak da önemlidir. Örneğin:herkesin, her an kendisine birşeyler sorulacağını bilmesi bu amaca hizmet edebilir.

Görüşlerin alınması da dersi öğrenciler için çekici yapabilir.

Çevremizde çok farklı uyarıcılar bulunmaktadır. Organizmanın bu uyarıcıların tümünü algılaması mümkün değildir. Bu nedenle organizma (birey, öğrenci...) çevreden gelen uyarıcıların (ses, ışık, koku...) bazılarını seçer. Buna “**algıda seçicilik**” denir.

Çevremizdeki uyarıcılardan hangisini seçeceğimiz dikkatimize bağlıdır.

Öğrencilerin dikkatini etkileyen etmenler nelerdir?

- Yabancı ve farklı uyarıcılar dikkat çekicidir. Örneğin: parlak renkler, sesteki artış veya azalmalar, jestler, eğitim materyalleri, mimikler.
- Çok yalın ve karmaşık uyarıcılardan çok, orta derecede karmaşık uyarıcılar daha dikkat çekicidir. Öğrenciye ne çok zor, ne çok kolay soru sorulmalıdır, sunulan materyal ne çok kolay ve basit ne de çok karmaşık olmalıdır.
- Altı çizili, italik, kalın, renkli kalemle yazılan yazılar, çerçeve içine alınan bilgiler dikkat çeker.
- Öğrencinin beklenti ve ihtiyaçları dikkati etkiler. Öğrencinin ilgi ve ihtiyacına uygun bilgiler daha çok dikkat çeker.

Öğrenciler farklı özgeçmişe sahip olarak; farklı duyuş, inanış ve düşünüş biçimleriyle donanmış olarak; farklı bilgi-beceri ve psikomotor özelliklerle okula gelir. Her öğrencinin; ihtiyacı ve ilgisi farklıdır. Öğrencinin ilgisi yönünde eğitim öğretimi vermek, onun dikkatini çekmemizi kolaylaştırır. Örneğin, dalgıç olmak isteyen bir çocuk için ilgi alanları deniz, balıklar, suyun yapısı, su altı bitkileri vb.... iken mimar olmak isteyen çocuğun ilgi alanı, sayılar, geometrik ilişkilerdir.

Öğretmen konuyu bol örnekle vermeli, konunun önemini, yararını hissettirmeli ve gerekirse açıklamalıdır. Öğrencinin ilgisini çekmek, dikkatini toplamasını sağlamak için bu saydığımız etkinlikleri kullanmak gerekir. Aksi takdirde anlamlı öğrenme gerçekleşemez. Öğrencinin ilgisi sağlanamazsa; öğrencinin dersten kopması, hayale dalması, okuldan soğuması ve devamsızlık yapması gibi olumsuz sonuçlar olabilir.

Öğrencinin ilgisi ve katılımı sürekli olmalıdır.

2.Önceden Öğrenilenlerle Konu Alanı Arasında Bağ Kurmak

Öğrencinin okulda karşılaştığı yeni bilgiye yüklediği anlamlar onun eski öğrenmelerine (önceki öğrenmelerine – ön öğrenmelerine) büyük oranda bağlıdır. Örneğin kimya dersinde öğretmenin tahtaya yazdığı formülü öğrencinin anlamlandırabilmesi için, öncelikle elementlerinin sembolünü bilmeli, kaç atomdan oluştuğunu hatırlamalıdır. Bu nedenle öğretmenler; öğrencilerinin dersle ilgili ön öğrenmelerini kontrol edip yanlışı varsa düzeltmesi, eksikliği varsa tamamlaması gerekir. Ancak bundan sonra yeni bilgi birimi verilmeye geçilebilir. Aksi takdirde, öğrencilerin yeni bilgiyi anlamlandıramaması, eksik veya yanlış öğrenmesi söz konusu olabilir.

3. Öğrencinin İhtiyacı ile Konu Alanı Arasında Bağ Kurmak

Öğrencinin bilgiye yönelmesi için o bilgiye ihtiyaç duyması önemlidir. Öğretmenin buradaki rolü öğrencinin ihtiyacını harekete geçirmektir. Öğrenci, içinde bilme ihtiyacı duymalıdır. Öğretmen okulu, öğrenmeyi, eğitimi sevdirmekle işe başlamalıdır.

Çağımızın bilgi çağı olduğu unutulmadan, konu alanı bilgileri güncelleştirilmeli, yenilikler takip edilmelidir. Ayrıca, öğrencinin ilgisi doğrultusunda yoğunlaşmak, onun ihtiyacını karşılamak, anlamlı ve kalıcı öğrenimi sağlayabilir. Ders işlenirken bu noktalar hesaba katılmalıdır.

4. Öğrenciye Amaçlara Ulaşma Yollarını Bildirmek

Öğretmen, öğrenciye “nasıl ve ne ile” çalışırsa daha kolay kavrayabileceğini açıklamalıdır. Şüphesiz, hedefe giden yollar çeşitlidir, doğru yolu bulmak zaman alıcıdır, deneme-yanılma tekniğini kullanmak pahalıya mal olabilir. Bu yüzden, öğretmen öğrencisine, amacına ulaşması için gerekli aktiviteleri duyurmalıdır, önüne yollar çizmelidir. Bu yollardan en uygununu seçmek yine öğrenciye bırakılmalıdır. Unutmamak gerekir ki uygun olan yol; pratik, ulaşılabilir, ekonomik olan yoldur. Öğrenciye en pratik, ulaşılabilir ve ekonomik yolu bulduracak bilgiyi yine öğretmen sağlamalıdır.

Eğitimin amacına ulaşabilmesi, öğrencinin amaca ulaşabilmesi ile ilintilidir. Belli bir amaç yoksa yapılan iş serseri kurşuna benzeyecektir.

5. Öğrenciye Dersin Amacını Bildirmek

Öğrencinin amacına ulaşması için gereken eğitim öğretim etkinliğinde derslerin rolü büyüktür. Öğrenciye dersin başında amacı bildirmek, onun, dersin sonunda neler öğreneceğini anlamasını sağlayacaktır. Böylece kendi öğrenmesi ile ilgili fikir yürütecektir. O derste işleyeceği konu ile ilgili olarak önceden öğrendiklerini hatırlayarak yeni konuyu kafasındaki bilgi birimlerinden en uygununa yerleştirmek üzere yeni yer açacaktır. Böylece bilgi akışı düzenli şekilde işleyecektir. Bilgi ne kadar iyi düzenlenirse (organizasyon) o kadar iyi içselleştirilebilir.

Dersin başında amaçları bildirmek güdüleyici de olabilir. Örneğin, matematik dersinde öğretmen, açılı verecekse: “bugün açılı işleyeceğiz; bu konu mimaride, makine mühendisliğinde, fizikte, sporda... her alanda karşılaşılabileceğiniz bir konu.” diyerek amacını bildirirse dikkati çekebilir, güdüleyebilir.

6. Öğrencileri Öğretim Etkinliğine Katmak

“Kimse bir başkası yerine öğrenemez.” düşüncesinden yola çıkarak öğrenciyi derste aktif tutmak gerekir. Öğrenci soru sorarak, eleştirerek, bir anısını anlatarak, beğenisini dile getirerek... vb. derste etkin olabilmelidir. Eğitim; bireyin davranışlarında “kendi yaşantısı yolu” ile kasıtlı ve istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci olduğundan ona yaşantı geçirtmek esas olmalıdır.

Yapılan araştırmalar yaparak-yaşayarak (aktif) öğrenmenin diğerlerine göre daha kalıcı olduğunu göstermektedir. Bunun için, mümkün olduğu kadar deneyleri öğrencilere yaptırmak, derste her öğrenciye –bir cümle ile bile olsa- söz hakkı vermek çok önemlidir.

7. Alan Uzmanına Bilgi Sundurmak

Alan uzmanları, öğretmenlerin yeri geldikçe danışması gereken kişilerdir. Öğretmen, alan uzmanı ile fikir alışverişinde bulunurken yeni şeyler de öğrenecektir. Öğrenmenin süreklilik arz ettiği zamanımızda bilgi sürekli yenilenmektedir. Alan uzmanını derse çağırmak; öğrenciye farklı bir yaşantı kazandırır, dikkatini çeker. Üstelik özellikle ilköğretim ve liselerde çocuklar model alarak öğrenirler. Taklit etme davranışı bu çağlarda sıklıkla görülür. Alan uzmanını derste gören öğrenci, onun yerinde kendini düşünecek ve belki de o mesleğe yönelecektir. Böylelikle öğrenci geleceği için plan yapma davranışı bile gösterebilecektir.

8. Dersi Özetlemek

Bilginin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe kaydedilebilmesi için sık tekrarlar olmalıdır. Dersin başında anlatılanlar ders sonunda tekrar edilirse öğrencinin zihnindeki şemalar güçlenir, bilginin kaydedilmesi kolaylaşır. Özetlemek, önemli bilgi birimlerini önemsizden ayırmak amacına da hizmet eder. Öğretmen, her zaman dersi kendi özetlememelidir. Öğrencilere ders sonunda neler öğrendiğini özetletmek gerekir. Özetletmek bilmekten daha üst düzeyde bir davranıştır.

9. Dersi Değerlendirmek ve Eksikleri, Yanlışları Gidermek

Her ders sonunda öğretmen, o ders başında neleri amaçladığını ve ne kadarını başardığını hesaplamalıdır. Değerlendirme ders sonlarında değil, tüm ders boyunca yapılırsa kalite artacaktır. Öğretmen dersin gidişini kontrol etmeli, eksik kalan konuları not edip diğer derste tekrar etmeli, tamamlamalıdır. Yanlış anlaşılmalar değerlendirmelerle belirlenebilir. Bunun için ders boyunca mukayese yapılmalı, bir taraftan da öğrencilerin neleri öğrendiği yoklanmalıdır. Dersteki aksaklıklar varsa anında düzeltilmelidir. Bunu yapmak için de değerlendirme şarttır. şöyle ki; yanlış öğrenmelere kısa sürede müdahale edilmelidir, müdahale edilmezse yanlış bilgi kalıcılaşır, daha sonra düzeltmekse çok zor olabilir. Tarih, matematik, fen gibi derslerde ön öğrenmeler çok daha önemlidir. Ünitelerin birindeki eksik veya yanlış bilgi, otomatikman diğer üniteadaki bilginin oturtulamamasına sebep olacaktır. Bunun için ünite sonlarında, ders sonlarında ve tüm ders boyunca değerlendirme yapılmalıdır. Değerlendirme sonuçlarına göre de eksik varsa tamamlanmalı, yanlış varsa düzeltilmelidir.

10. Öğrenciyi Bir Sonraki Derse Hazırlamak

Eğitim ve öğretim etkinlikleri süreklilik arz eder. Buna göre; öğretmenler öğrencilere sonraki derste neler işleyeceklerini, hangi konulardan bahsedeceklerini belirtmelidir. Bir sonraki ders için öğrencilere ön çalışma ödevleri, araştırmalar, projeler vermelidir. Böylece öğrencinin bir sonraki derse hazırlıklı gelmesi sağlanabilir. Derse hazırlıklı gelen öğrenci kendine güven kazanır, derste rahat davranır, kaygı düzeyi düşer. (Kaygının fazlası, öğrenciyi strese sokar ve olumsuz bir etken oluşturur.)

II. ÇEŞİTLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Öğretmenlerin öğretim esnasında uygulayabilecekleri başlıca öğretim yöntemleri nelerdir?

1. Gözlem Gezisi Yoluyla Öğretim Yapma
2. Ödev Verme
3. Oyun Yöntemini Kullanarak Öğretim Yapma
4. Proje Yöntemiyle Öğretim Yapma
5. Ekiple Öğretim Yapma
6. Deneysel Öğretim Yapma

II. ÇEŞİTLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

1. Gözlem Gezisi Yoluyla Öğretim Yapma

Belli eğitimsel amaçları gerçekleştirmek için okul tarafından organize edilen, önceden hazırlanmış bir plan doğrultusunda gerçekleştirilen geziye gözlem gezisi yoluyla öğretim denir.

Gözlem, öğrencilerin varlıklardan, olay veya durumlardan doğrudan bilgi edinebilmelerini sağlayarak öğrencilerin bilimsel bir araştırmayla ilgili temel becerileri kazanmalarına yardım eden etkili bir öğretim yöntemidir.

Gezi veya gözlemin amacına ulaşabilmesi için öğretmenin gidilecek yerler hakkında bir ön inceleme ve hazırlık yapması gerekir. Gezi öncesinde öğrencilere gezinin amacı, gezinin planı, gezi yeri ve zamanı, nasıl gidileceği ve nelerin gözleneceği gibi hususlarda mutlaka ayrıntılı bilgi verilmesi gerekir. Gezi sonrasında da, gezi ve gözlemlerin kalıcı olması için bir kompozisyon yazma, resim yapma, tartışma yapma gibi çalışmalar yapılmalıdır. Bu yöntem ile ilk elden tecrübe sağlanır ve öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanır. Öğretim sıkıcılıktan kurtulur, okul – çevre ilişkisi gelişir, diğer öğrenme etkinliklerine temel teşkil eder.

2. Ödev Verme

Ödev, belli bir konuda öğrencilerden istenen zihinsel ve bedensel çalışmalardır.

Ödev, eski öğrenme yaşantılarının önem ve anlam kazanmasında ve yeni öğrenme yaşantıları edinilmesinde en etkili araçlardan biridir.

Ödevler; hedefleri gerçekleştirici olmalı, dersin konusuyla ilgili öğrencinin seviyesine uygun olmalı, açık – anlaşılır ve araç – gereç – kaynak yönünden ulaşılabilir olmalı, öğrenilenle öğrenilecek arasında bağ kurabilmesine uygun olmalıdır.

Ödev öğrencinin problem çözme yeteneğini, sözel ve yazılı ifade gücünü, insanlarla işbirliği yapma becerisini geliştirir. Sınıf içi etkinliklere ilgi uyandırır.

3. Oyun Yöntemini Kullanarak Öğretim Yapma

Bu yöntemin başarısı için, öğrenciler oynanacak oyuna ilgi duymalı, oyunu oynayacak öğrenciler rollerini ve sorunu iyi anlamış olmalıdır. Oyunun hoşça vakit geçirmek için değil, bir şeyler öğrenmek için oynanacağı inancı öğrencilere verilmiş olmalıdır.

Oyun; öğrenmeyi hızlandırır, öğrencide ilgi uyandırır, güdüleyicidir, unutmayı azaltır, etkin katılımı özendirir.

4. Proje Yöntemiyle Öğretim Yapma

Öğrencilerin somut bir ürüne ulaşmak için tek başına veya küçük gruplar halinde belli bir konuyu, belli bir süre için araştırmaları esasına dayanır.

Proje çalışmalarının başarılı olabilmesi için, projelerin belli bir odak noktası etrafında yoğunlaşmaları gerekir. Bu yöntem; grupla çalışmayı özendirir ve işbirliğini artırır. Problem çözme gücü ve bilimsel çalışma alışkanlığı kazandırır. Yaratıcılığı özendirir, seçme, planlama, inceleme ve yürütme gücü kazandırır.

5. Ekiple Öğretim Yapma

En az iki öğretim personelinin işbirliği yaparak belli sorumluluklarla ders işlemesidir. Belirlenen herhangi bir durumda belli bir ihtiyacı gidermek ve ilgili konularda amaca ulaşmak için oluşturulmuş bir yöntemdir.

Bu yöntem; öğretmenlerden en iyi şekilde yararlanmayı öngörür. Konu tekrarını azaltarak zamanı daha ekonomik kılar. Öğretmenlerin alanlarında uzmanlaşmalarını sağlar, öğrenci ihtiyaçlarını gidermeyi ön planda tutar.

6. Deneysel Öğretim Yapma

Herhangi bir olay veya varlığı meydana getiren ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Gerçekleri öğrencilere etkili biçimde öğretmek için kullanılır.

Deney; sağlam bilgi kazanma ve uygulama imkânı verir, kalıcıdır, öğretimi sıkıcılıktan kurtarır, öğrencilere çalışma hayatlarında deney becerisi kazandırır.

Şu ana kadar bahsettiğimi öğretim yöntemlerinin dışında; düz anlatımla, buluş yoluyla, soru – cevap yoluyla, tartışma yoluyla, gösteri yöntemiyle, rol oynama yöntemiyle, beyin fırtınası yöntemiyle, örnek olay yöntemiyle, benzeşim yöntemiyle öğretim yapma gibi yöntemler de vardır.

Dersleri daha verimli, öğrencileri daha başarılı kılabilmek için görsel ve işitsel araçlardan da faydalanılmaktadır.

Görsel ve işitsel araçlar; belli bir fikrin göz önünde canlandırılmasına yararlar, zamandan ve sözden tasarruf sağlar, işlemleri basitleştirir, karmaşık fikirleri basite indirgeyerek açıklar, öğrenme arzusu oluştururlar, öğretimi zenginleştirirler.

Öğretimde kullanılan başlıca görsel ve işitsel araçlar nelerdir?

- Projeksiyon makineleri: Tepegöz, slayt, film şeridi, film makinesi, opak projeksiyon makineleri.
- Fotografikler ve grafikler: Levhalar, düz resimler, eğitici filmler, film şeridi, slayt, tepegöz şeffafı.
- 3 boyutlu ders araçları: Modeller
- Gösteri gereçleri: Yazı tahtası, bülten tahtası
- Tamamlayıcı öğretim materyalleri.

III. ÖĞRETİMİ YÖNETME

Öğretmenin öğretim ortamını iyi bir şekilde yönetebilmesi için yapması gerekenler nelerdir?

1. Öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri bir ortam oluşturmalıdır.
2. Olumlu ve olumsuz davranışları ve uygulanacak kuralları belirlemelidir.
3. Öğrencileri olumlu davranış yönünde motive etmelidir.
4. Öğrencilerdeki olumsuz davranışı oluşturan durumu iyileştirmelidir.
5. Öğretim ortamını düzenlemelidir.
  - a. psikolojik ortam
  - b. fizyolojik ortam (ışıklandırma, renk ve görünüm, gürültü kirliliği)
  - c. sosyal ortam
6. Sınıfta öğretim ortamını gerçekleştirecek eğitim planlarını ve eğitim programlarını hazırlamalıdır.
7. Zamanı iyi bir şekilde yöneterek öğrencilerin hızına göre öğretimi ayarlamalıdır.
8. İletişim düzeni kurmalıdır.
9. Öğrencilerin devam durumlarını kontrol etmelidir.
10. Öğrencileri birbirine kaynaştırmalı ve belirli amaçlar yönünde güdülemelidir.
11. Öğrenci ve öğrenci gruplarının sorunlarının çözümüne yardımcı olmalıdır.
12. Öğrencilerin liderlik özelliklerini geliştirmelidir.

III. ÖĞRETİMİ YÖNETME

1. Öğrencilerin Kendilerini İfade Edebilecekleri Bir Ortam Oluşturma

Öğrenciler, okulda kendilerini en iyi şekilde, ifade edebilmelidir. Çünkü okul, fabrika üretimi gibi basmakalıp ürünler yaratan bir organizasyon değildir. Okulun ve eğitimin öğretimin amacı nitelikli insan gücü oluşturmak, bunu yaparken de bireyin kendini gerçekleştirmesini sağlamaktır. Derslerde, öğrencilerin aynı niteliklerde olmadığı hesaba katılmalı, özgün fikirler ödüllendirilmelidir. Öğrenci düşünce ve hislerini söylerken baskı altında olmamalı, savunduğunu açıkça belirtebilmelidir. Dersler elverdiği ölçüde özgür bir atmosferde sürmelidir.

2. Olumlu ve Olumsuz Davranışları ve Uygulanacak Kuralları Belirleme

Ders yılı başında sınıfın ve okulun kuralları belli olmalıdır. Hangi davranışın olumlu, hangisinin olumsuz olduğu açıklanmalıdır. Olumlu olumsuz davranışlar belirlenirken öğrencilerinde görüşleri alınmalıdır. Daha sonra tartışma yoluyla kurallar belirlenebilir. Bu şekilde davranılırsa öğrenci kendi fikrinin de alınmasından memnun olacaktır. Özgüveni sağlayacaktır. Ayrıca, olumlu- olumsuz belirleyebilmek için düşünmeye sevk etmek ilerisi için de önemlidir, şöyle ki: öğrenci bundan böyle yaptığı eylemin sonucunu hesaba katacaktır. Olumlu davranışın kabul gördüğü, pekiştirildiği düşüncesi ile davranacaktır. Üstelik, kuralların belirlenmesinde fikrinin alınmasından dolayı o konan kuralı benimseyecektir, mantıklı görecektir ve buna uyacaktır.

Unutmamak gerekir ki, kuralların da zaman zaman esnekliği olmalıdır. Her şeye ceza getirmek de yanlıştır. Öğretmen kararlı davranmalı ancak geçerli mazeretler olduğunda da kurallarını esnetebilmelidir. Öğrencide okuldan korkma ve kaçma davranışına sıkı kurallar meydan verir.

3. Öğrencileri Olumlu Davranış Yönünde Motive Etme

Öğrenci bir bireydir. Toplumun içindeki birey farkedilmek, bir gruba ait olmak, saygı ve sevgi görmek ister. Bunun için davranışlarını ayarlar, dikkat çekmek ister. Eğer olumlu davranışın ödül aldığını, uygun olduğunu, yararlı olduğunu benimserse o yöne doğru güdülenecektir.

Öğretmen öğrenciyle sık sık iletişime girmeli; jest, mimik ve sözleriyle olumlu davranışa olan beğenisini hissettirmelidir. Yapılması gereken diğer şeyler:

- Öğrenciye model olmak, (çünkü öğrenci okulda öğretmenini model alır. Öğretmenin teneffüste kitap okuduğunu gören öğrenci, günün birinde kitap okumaya istek duyabilir, okuyabilir. Bir de öğretmeninden olumlu dönüt alırsa artık daha çok okuma çabasına girecektir)
- Olumlu davranışları model göstermek, (küçük hediyelerle, temaslara, sevgi sözcükleriyle olumluyu pekiştirmelidir.)
- Olumsuz davranışlarda tepki verirken dikkatli davranmak. (Çünkü, her olumsuz davranışı cezalandırmak zamanla cezayı işlevsellikten uzaklaştırır. Üstelik, öğrencinin doğası ödüle yöneliktir. Bazı çocuklar kasti olarak olumsuz davranırlar, amaçları; olumsuz davranışlarının dikkat çektiğini farkettiklerinden bu durumu sürdürmektir.)

4. Olumsuz Davranışı Oluşturan Durumu İyileştirme

Öğrencinin olumsuz davranışının temelini inilmelidir. Her davranışın altında yatan bir neden vardır. Bu neden bilinirse öğrenciye daha kolay ve kalıcı şekilde yardım edilebilir. Örneğin sürekli olarak ödevini yapmayan bir öğrenci için yapılması gereken, bunun sebebini araştırmaktır. Ailesel sorunlar, sağlık sorunları... gibi sebepler söz konusu olabilir. Okul rehberlik servisiyle, öğrencinin velisiyle, akran ve arkadaş grubuyla sürekli iletişim içinde olmak gerekir.

5. Öğretim Ortamını Düzenleme

Eğitim-öğretim ortamı fiziksel, sosyal ve psikolojik açılardan değerlendirilebilir.

Bunların her üçünde de öğretmenin görevi vardır. Okul bir bütün olmakla beraber sınıf öğretmeni, sınıfından sorumludur. Dershane bir bütün olarak temiz ve düzenli olmalıdır. Düzen, bir yandan eğitim etkinliklerine uygun, bir yandan öğrencinin hareketini kolaylaştırıcı ve onu tehlikelerden koruyucu olmalıdır.

Dershanenin temizliği eğitimin amacı olduğu kadar aracıdır da. Çamur, toz, toprak içindeki bir ortamda temizlik konusu işlemek boşunadır. Dershane temiz olursa, öğrencilere sınıfı temiz tutmaları rahatlıkla önerilebilir. Dershanedeki araç ve gereçlerin sağlam ve bakımlı kullanılması, doğru kullanılması önemlidir. İtina ile açılıp kapatılmayan kapı, pencere vb. kolaylıkla zarar görür ve iş görmez hale gelir. Ayrıca dershanedeki araç-gereçlerin etkinliğe göre hazır bulundurulması, etkinlikten sonra temizlenip bakımı yapıp kaldırılması gerekir. Dershanenin ısı, ışık ve ses açısından kontrolü ve eğitim-öğretim etkinliklerinde verimin sürdürülmesinde öğretmene büyük görevler düşmektedir.

a. Psikolojik Ortam

Eğitim-öğretimde sınıfın iklimi, havası diye bilinen psikolojik ortam, bütün durum ve çalışmalardan etkilenen ve onları etkileyen bir özelliğe sahiptir. Dershanenin yapısı, iyi döşenmiş olması, rahatlığı, bakımlı olması, öğrenci, veli ve öğretmende ferahlık sağlar. Böylece sınıf, öğrenci, veli ve öğretmen için çekici hale gelir. Çok kalabalık sınıf ve çok değişik seviye ve çevrelerden gelen öğrencilerden oluşan sınıf pek çekici olmadığı gibi bu durum psikolojik iklimi de olumsuz etkiler. Öğrenciler birbirini, öğretmen öğrencilerini, öğrenciler öğretmenini, veliler birbirlerini ve öğretmeni, öğretmen de velileri severse, aralarındaki bu olumlu münasebet sınıfın psikolojik ortamına yansır. Sınıftaki psikolojik ortamın olumlu sürmesi öğretmene bağlıdır. Öğretmenin, ailesinden kaynaklanan sorunları olabilir. Bu sorunları sınıfa taşırsa sınıf bundan olumsuz etkilenebilir. Öğretmenin, öğrenciler karşısında gergin ve sinirli tavırları sergilemesi öğrencileri rahatsız edebilir.

b. Fizyolojik Ortam

Işıklandırma: Işık faktörü, öğrencinin psikolojik yapısını etkiler. Aşırı ışıklandırma ya da yetersiz ışık gözleri yorar, dikkatsizlik, sinirlilik yapar. Işığın öğrencinin arkasından omuzları istikametinden ve sol tarafından gelmesi daha faydalı olur.

Renk ve Görünüm: Nefes alma, kan basıncı ve nabızı etkilediği belirlenen renkler de öğrenciyi etkilemektedir. Açık mavi ferahlatıcı; kırmızı heyecan ve gerilim uyandırıcı; turuncu acıtırıcı etkidedir. Açık sarı uyarıcıdır. Sınıf içi renk kullanımında liseye kadar sıcak renkler (sarı, kırmızı, şeftali rengi...) yüksek okullarda ise mavi ve yeşil tonları önerilmektedir.

Gürültü Kirliliği: Sınıf içinde gürültüyü önlemenin etkili yolu, kuralların gürültüyü önleyen ilkeler içermesi ve bu kurallara itina ile uyulmasıdır. Gürültü; rahatsız edici, işitmeyi engelleyici, dikkati dağıtıcı, fiziksel ve psikolojik sağlığı bozucu ve stres edici etkileri vardır. Gürültü var diye öğretmen sesini yükseltmemelidir, bu gürültüyü daha da artırır. Kısa bir süre sessiz kalmak, varlığını hissettiren bir söz veya davranışı kullanmak gürültülü ortamlarda etkili olabilir.

c. Sosyal Ortam

Sosyal ortamla kastedilen, öğrenci velileri, öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve destek personelidir. Bunların sayıları, cinsiyetleri, yaşları, öğrenim durumları, hayat tecrübeleri, sosyal, kültürel ve ekonomik seviyeleri, birbirleriyle kaynaşma durumları eğitim-öğretimi doğrudan etkiler. Aynı özellikler sınıf için de geçerlidir. 20-25 mevcutlu bir sınıfla, 70-75 mevcutlu bir ortam çok farklılık arz eder. Yine, sınıfta cinsiyetler arası oranda önemlidir. Öğretmen sosyal, kültürel, ekonomik farklılıkları dikkate almalıdır. Öğretmen sınıftaki sosyal münasebetleri, iletişimi ve etkileşimi amaçlara uygun hale getirmelidir.

6. Sınıfta Öğretim Ortamı

Bu bölümde öğretim teriminin kapsamı ve niteliği eğitim planları, eğitim programları ve öğretim stratejileri gibi değişkenler aracılığı ile kavramsallaştırılmıştır.

a. **Eğitim Planları:** Planlama, genel olarak geleceğe dönük kararlar alma etkinliğidir.

Eğitimde planlamanın kapsamı nedir?

Eğitimde planlama, önceden belirlenmiş amaçlara ulaşmak için eğitim yaşantıları oluşturma, öğretim teknik ve yöntemlerini saptama, uygulama ve değerlendirme ölçütleri geliştirme etkinliklerini kapsar.

Eğitim Planları, ünitelendirilmiş yıllık plan ve ders planı olarak iki gruba ayrılır.

Ünitelendirilmiş yıllık plan öğretim yılı başında eldeki olanaklar ölçüsünde ulaşılması amaçlanan hedefleri tanımlamaya yönelik bir etkinliktir.

Ünitelendirilmiş yıllık plan hazırlarken öğretmenin göz önünde bulundurması gereken kriterler nelerdir?

– Mevcut eğitim ortamı, – Kaynaklar, – Araç, gereç, – Donanım, – Öğrenci düzeyi – Bölgesel özellikler

Ders planı bir iş gününde yapılması amaçlanan eğitim-öğretim etkinliklerini belirlemek amacıyla hazırlanır. Başarılı bir planlama, eğitim-öğretim etkinliklerinin verimliliğini ve etkinliğini artırır.

Başarılı bir planlama etkinliğinin özellikleri nelerdir?

- Esnek ve işlevsel olmalıdır.
- Eğitim-öğretim çalışmalarında bütünlük ve süreklilik sağlamalıdır.
- Çeşitli öğretim, yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına olanak sağlamalıdır.
- Öğrencinin ilgi, yetenek ve beklentilerine dönük olmalıdır.
- Öğrenci için yaşamsal önem taşıyan bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmaya öncelik vermelidir.
- Öğrenmede bireysel farklılıklardan kaynaklanan sorunların çözümü için, uygun bir kapsam ve esnekliğe sahip olmalıdır.
- Amaç-araç ve içerik bütünlüğüne sahip olmalıdır.
- Öğrenmenin karşılıklı etkileşim olması sebebiyle öğrencinin katkı ve değerlendirmesine açık tutulmalıdır.
- Zaman kayıplarına karşı alternatif çözümler üretmelidir.
- Öğrenmede transfer, ilişkilendirme ve geri bildirim süreçlerinin niteliğine uygun amaç, içerik ve yöntem bütünlüğüne sahip olmalıdır.

b. Eğitim Programları

Program terimi eğitim etkinliklerinin amaç-içerik ve yöntem bağlamında bütünleştirilmesini tanımlamaktadır. Programlama, belli amaçlara göre seçme, ayıklama, uygulama ve değerlendirme işlemidir.

Eğitimde başarılı bir programlama nasıl yapılmalıdır?

Başarılı bir programlama işleminde şu sorular yanıtlanmalıdır:

- Ne öğretilecek? (İçerik)
- Nasıl öğretilecek ? (Ortamlar, yöntem, teknikler)
- Niçin öğretilecek? (Amaç)
- Hangi zaman diliminde öğretilecek? (süre)
- Hangi konunun ne ölçüde öğrenildiği nasıl anlaşılacak?(Değerlendirme)

Ders programlarının geliştirilmesinde yetkili kimdir?

Ders programlarının geliştirilmesi Milli Eğitim Bakanlığı'nın yetkisindedir. Ancak bilgilerin sınıflama ve sunulmasında gerçekçi ve uygulanabilir bir programlama modelinin benimsenmesi, öğretmenin katkısını gerektirir. Esasen Bakanlık tarafından geliştirilen programlar, herhangi bir disiplinin öğretiminde uyulması gereken temel ölçütlerin çerçevesini sunmaktadır. Öğretmenler içinde bulunduğu koşulları dikkate alarak, bu temel çerçeveye bağlı kalmak şartıyla bazı değişiklikler yapabilir. Eğitimin yaşama dönüklük ilkesi de okulun içinde yer aldığı yakın çevrenin sorunlarına duyarlı olmasını gerektirir.

Öğretimi etkileyen değişkenler nelerdir?

- Sınıf kültürel gelişme ve eğitim merkezidir.
- Sınıf toplumsal yaşamın canlı bir kesitidir.
- Okul, öğrencilerin temel gereksinimlerini yanıtlamalıdır.
- Öğrenci bir bütün olarak gelişir. Büyüme ve gelişme sürekli dir. Ama her öğrenci diğerlerinden farklıdır.
- Öğrenme, karşılıklı bir etkileşim ve iletişim sürecidir.
- Her yaşantı her öğrenci için aynı önemi taşımaz.
- Öğrenmede güdülenme önemli bir etkidir.
- Öğretimde yakından uzağa, basitten karmaşığa doğru bir yol izlenmelidir.
- Öğrenci öğrenme sürecine aktif katılmalıdır.
- Öğrenilenin kalıcılığı pekiştireç kullanımıyla sağlanabilir.
- Öğrenme; problem çözme bilinci ve yeterliği kazanma sürecidir.

Öğretme, sınıfta öğretmen tarafından gerçekleştirilen tüm eğitsel etkinliklerdir.

Öğretim sürecinin başarılı olabilmesi için öğrencinin merkeze alınması niçin önemlidir?

Başarılı bir öğretim sürecinde, öğrencinin etkin olması gerekir. Dolayısıyla öğretmen, amaçların belirlenmesi, bilginin sınıflanması, kaynakların, araç-gereçlerin hazırlanması, yöntem tekniklerin seçimi, değerlendirme ölçütlerinin geliştirilmesi gibi etkinliklerde öğrenciyi merkeze almalıdır.

Öğretmen merkezli ve öğrenci merkezli öğretim süreçlerini açıklayınız?

Anlatım yöntemini kullanan ve tüm kararları kendi alan bir öğretmen, öğretmen merkezli bir yaklaşım izlemektedir. Öte yandan, öğrenci karar sürecinde aktif ise, öğrenme sürecine katılıyorsa öğretim öğrenci merkezlidir. Öğretim sürecinde, geleneksel ve modern olarak sınıflandırılabilen bu yaklaşımların öğretim stilleri farklıdır.

Geleneksel yaklaşım, daha çok yarışmacı iken modern yaklaşım ise işbirlikçidir.

Yarışmacı yaklaşım, öğrenciler arasında çatışma ve gerginliğe, bölünmelere sebep olurken; işbirlikçi öğrenme grup içi ilişkileri ve sınıf iklimini olumlu etkiler.

7. Zamanı Yönetme ve Öğrencilerin Hızına Göre Öğretimi Ayarlama

Öğrenciler, ders etkinlikleri içinde aktif olarak ne kadar katılırlarsa, ne kadar çok zaman harcarlarsa o kadar çok öğrenirler.

Öğretmenler için zamanı iyi kullanmak ne demektir?

Zamanı etkin kullanmak, ders süresince öğrencilerin dikkatlerini açık tutmak, enerjilerini istendik hedeflere yönelterek yeni öğretim yaşantıları için güdüleyebilmektir. Bunun için öğretmen, öğrencinin okula ve kendisine duyduğu ilgiden yararlanmayı bilmelidir. Ancak öğretmen, öğrencilerinin kendisinden ne beklediğini bilmeden onların derse ilgisini çekemez. Öte yandan başarılı öğretmenler öğrencilerinin sadece ondan ne beklediklerine duyarlı kalmakla yetinmez. Aynı zamanda onlara ne beklemeleri gerektiğini de örtülü biçimde öğreterek öğrenim yaşantılarını zenginleştirebilirler.

Etkili öğretmenler zamanı nasıl yönetir?

Etkili öğretmenler, zamanında derse başlayıp zamanında bitirerek, yönergeler için harcanan zamanı en aza indirgeyerek, aksamaları en aza indirecek kural ve yönergeler koyarak, öğrenci çalışmalarını aktif olarak gözleyerek, öğrenci meşguliyetini maksimum düzeye çıkarırlar.

Etkili öğretmenler, ayrıca ders başında, öğrencinin dikkatini çekip tüm ders boyu da sürdürürler. Zamanı etkin kullanırlar. Dolayısıyla zaman yönetimi sınıf yönetiminin temel öğelerindendir.

Öğrencilerin beklenti düzeyleri açısından farklı olmalarının sebepleri nelerdir?

Öğrenciler beklenti düzeyleri açısından oldukça farklı özellikte olabilirler. Bu durum geniş ölçüde, öğrencilerin akademik benlik algıları, giriş davranışlarının düzeyleri, genel uyarılmışlık halleri ve güdülenmişlikleriyle açıklanabilir. Örneğin akademik benlik algısı yüksek bir öğrencinin, öğretmene karşı yüklediği performans ve başarı beklentisi de yüksek olur. Aynı şekilde öğrencinin giriş özellikleri (psikomotor, duyuşsal, bilişsel yeterlilikleri) yüksekse, diğer öğrencilere oranla daha hızlı ve kapsamlı bir öğrenme gereksinimi içinde olması beklenir. Öğretmene düşen bu tür farklı beklentilerin en gerçekçi olarak dengelendiği noktayı bilerek dersi işlemektir. Çünkü dersin akışında önden ilerleyen öğrencilerle geride kalanlar arasındaki çatışma ve yönlendirme kaygısı dersin akışını bozar.

Öğrencilerin bireysel farklılıklarından dolayı derse yönelik tutumları da farklıdır bu durumda öğretmen nasıl hareket etmelidir?

Burada bireysel farklılık terimi, giriş davranışlarının yanı sıra, beklenti, gereksinim ve çalışma alışkanlıkları gibi bir dizi boyutta kendiliğinden oluşabilecek değişmelere işaret etmektedir. Öğretmen bu durumu olağan karşılamalı, öğretim yaşantılarının desenlenmesinde, sınıfın beklenti ve gereksinimlerinin kesişme noktasından hareket ederek ortak amaçlar belirlemelidir.

Bunun için öğretmen şunları yapmalıdır:

- Öğretmen ders esnasında tüm sınıftaki fiziksel alanlarda etkili olmalıdır. Masasında olabildiğince az oturmalı, öğrencilerini yakından izlemelidir. Öğrenciler fiziksel yakınlıktan hoşlanırlar. Bu durum güdüleyici ve dikkat çekicidir.
- Öğretmen tüm öğrencilerini yakından tanımalıdır. Bu amaçla, öğrencileri ile empatik iletişim kurmalıdır. Empatik iletişim, öğrencinin kendi doğasını özgürce dışa vurulması ve geliştirmesinin anlatımıdır.
- Öğretmen öğrencilerin derse ilgi duymaları ve güdülenmeleri için uygun uyaranlardan yararlanmalıdır.
- Öğrenim yaşantılarının desenlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi aşamalarında öğrenci merkezli yaklaşım benimsenmelidir. Sınıftaki her birey değişik zamanlarda öğreten ve öğrenen rolü oynamalıdır. Yani öğrenciler birbirleriyle ve öğretmenleriyle sıkı bir iletişime geçmelidir.
- Sınıfta birçok etkinlik eş zamanlı olarak gerçekleşir. Bazıları erken tamamlanır. Görevini erken bitiren öğrenciye ek çalışmalar verilir yönlendirilmelidir.
- Ders esnasında öğrenciler birçok kez öğretmenlerinin yardımına ihtiyaç duyar. Öğretmen, öğrencilerinin ne tür yardıma gereksinimi olduğunu bilmelidir. Yönlendirmeyi zamanında yapmalıdır. Zamanında yönlendirilmeyen veya yardım almayan çocuğun ilgisi azalır.
- Öğretmen dersin başında amaçları belirtmeli, sınıfın dikkatini çekip güdülemelidir.
- Yoklama ve yönetsel görevler dersin zamanını kısıtlar. Bunun için; öğretmen zamanında bu çalışmalarını planlamalı, zaman kaybını en aza indirmelidir. Örneğin göz ucuyla inceleyerek yoklama yapılabilir.
- Ders sırasında dinlenmek için zaman ayrılmalıdır. Her çocuğun dinlenmeye ihtiyacı vardır. Böyle dinlenme aralarında şarkı söylemek, fıkra anlatmak vb. etkinlikler yapılabilir.

8. İletişim Düzeni Kurma

Amaçların gerçekleşmesi öğretmen ve öğrenciler arasında kurulan iletişimin niteliği ile ilgilidir. Eğitimde iletişim hedeflenen davranış değişikliğini yaratmak için gereksinilen ilişki ağı olarak tanımlanacak olursa, iletişimde en önemli unsurun amaçların paylaşılması olduğu söylenebilir. Bunun için öncelikle amaçların açık ve anlaşılır olarak tanımlanması gerekir.

Öğretmenler öğrencilerle iyi bir iletişim kurabilmek için nelere dikkat etmelidir?

Öğrencinin kaygılarını azaltan, derse katılımını güçlendiren, güdüleyen bir öğretim tarzı benimsemelidir.

Öğretmen açık ve anlaşılır bir üslupla konuşmalı, konunun durumuna uygun vurgulamalarda bulunmalıdır.

Bedensel tepkilerin, konuşulan konunun niteliğine uygun olmasına dikkat edilmelidir.

Sınıfta iyi bir iletişim için öğrencilerin birbirlerinin yüzlerini görmeleri ve buna uygun oturmaları sağlanmalıdır.

Öğretmen amaçları gerçekleştirebilmek için öğrencilerle iletişim kurarken nasıl bir dil kullanmalıdır?

İletişimin en önemli ögesi dildir. Öğretmen kullandığı dil ile öğrencinin davranışlarını kontrol etmelidir. Buna göre öğretmen;

– yargılayıcı olmayan – esnek ve – betimleyici bir dil kullanmalıdır.

İletişimde dil kadar önemli olan diğer bir öge ses tonu ve beden dilidir. Öğretmen duygu ve düşüncelerini tutarlı bir biçimde aktarmaya özen göstermeli ve öğrenci ile iletişimde göz teması kurmalıdır. Gülümseme, baş ile onaylama, yürüyüş şekli gibi ögeler iletişimi tamamlamaktadır. Sınıfta öğrencilerin birbirlerinin yüzlerini görmeleri ve buna uygun oturmalarını sağlamalıdır çünkü oturma biçimi de iletişim açısından önemlidir,

Öğretmenler, bazen saldırganlık, ödevini yapmama, başarısızlık, yalan söyleme gibi istenmeyen davranışların sebebinin iletişimsizlik olduğunu görmek istemezler. Bunun yerine yargılayıcı, suçlayıcı bir tavır benimserler. Bu da sonucu değiştirmez. Böyle bir durumda yapılacak olan; sorunun kaynağına inmektir. Bu süreçte öğretmen, sevecen bir tavırla yaklaşmalıdır. Öğrenciyi sevgi ve ilgiden mahrum bırakmak en büyük cezadır.

9. Öğrenci Devamını Kontrol Etme

Okula devam etmeyen öğrencinin birçok sebebi olabilir. Ailesel maddi, manevi sorunlar, sağlık problemleri, okula karşı olan sevgi, ilgi ve güdülenmesinin azlığı gibi...

Öğretmene düşen, öğrenciyi günlük yoklamalarla takip etmektir. Gelmeiş sebebini araştırmalı, idareyle öğrencilerle iletişime geçmelidir. Devamsızlık bilgi akışını koparacak bir durumdur ve olumsuz etkileri çoktur. Öğrencinin devamsızlık sebebini kaynağı öğrenilmeli, aileyi de uyarmalıdır. Çünkü öğrenme zincirleme ilerlemektedir.

Zincirin halkasından biri koparsa telafi yoluna gitmelidir. Devamsızlık yapan çocuk eksik kaldığı konulara elinden geldikçe çalışmalı, araştırmalarda bulunmalıdır. Öğretmen, devamsızlığa karşı kesin bir tavır sergilemelidir.

10. Öğrencileri Birbirine Kaynaştırma ve Belirli Amaçlar Yönünde Güdüleme

Güdüleme, öğretme-öğrenme sürecinde öğretmen ve öğrencinin gönül güçleri ile katılımını tanımlamaktadır.

Güdülenme, öğretmen öğrenci eksenli bir kavramdır.

Güdülenme, aynı zamanda bireyin içsel varoluşuna ve bu varoluş gerçekliğinin birey tarafından algılanma biçimine bağlıdır.

Güdülenme, süreklilik ve bütünlük arz eden bir etkinlikler dizgisi içinde tasarlanmalıdır.

Öğrencileri belirli amaçlar için güdülemenin sonuçları nelerdir?

– Sorumluluk alma, – Paylaşma, – Yaratma, – Öğretmenden haz alma davranışları

Öğretmen öğrencilerin derse katılabilmesi ve güdülenmesi için neler yapmalıdır?

Öğretmen eğitim etkinliklerinde gönüllü ve coşkulu davranmalıdır.

Öğretmen öğrencilerini yakından tanımalı, eğitim amaçları ile sınıfın beklentilerini uyuşturmalıdır.

Öğretmen ders başında konu ve konunun amaçlarını tanıtmalıdır.

Öğrencilere grup ruhu verilmelidir.

Öğrencilere grup ruhu verilmesinin önemi nedir?

Rekabetçi sınıf ortamları yerine, grubun başarısını temele alan işbirlikçi yapı daha etkili ve olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Öğretmen öğrencilerini kaynaştıran ve güdüleyen olmalıdır. Grup üyeleri belirli ortak ilgi ve değerleri paylaşırlar. Grup eyleminin yöneldiği bazı sosyal hedefler bulunmalıdır. Her grup belli bir veya birkaç amaca sahiptir. Grup ortak sosyal hedefleri izleyen, sosyal normlar, ilgiler ve değerlere göre karşılıklı roller oynayan sosyal kişilerin tanınabilir, yapılmış, sürekli birlikteliğidir. Öğrenci grup içinde kendini ve çevresini daha iyi tanır.

Öğretmenin ders başında konu ve konunun amaçları tanıtmasının faydası nedir?

Ders başı tanıtım ile öğrencilerin konu üzerinde yoğunlaşması, güçlüklerle savaşılmaya kararlı olması ve kendilerini derse vermesi kolaylaştırılır.

11. Öğrenci ve Öğrenci Gruplarının Sorunlarının Çözümüne Yardımcı Olma

Sınıf içinde bir sorunun farkına varıp yansıtıcı dinleme ve “ben” mesajları ile hisler açığa çıkarılabilir.

Yansıtıcı dinleme ne demektir?

Yansıtıcı dinleme; iletilen sözlü mesajların arkasındaki mesajları doğru anlamaktır. Bu tür dinlemede yorum ya da analiz yapılmaz. Yansıtıcı dinlemede dinleyen, anlatanın duygu ve düşüncelerini anlayarak kendi ifadesi ile tekrar ona iletir. Örneğin: Ali gözleri dolu bir şekilde size gelir ve “O çocuklar onlarla oynamama izin vermiyorlar.” der. Siz öğretmen olarak, “üzülüyorsun, çünkü onların oyununa giremedin.” diyerek Ali’nin duygularını yansıtırsınız.

Ben mesajı vermek ne demektir? Açıklayınız.

“Ben mesajı vermek” yapılandan yaparı ayırır. Kişiyi saldırı yoktur, davranış açıklanır. Ben mesajı öğrencinin kişiliğine değil sadece yapılan davranışa yöneliktir, şöyle ki derste konuşan öğrenciye öğretmen, “ben konuşurken konuşma!” demek yerine “ben konuşurken susmazsan dikkatim dağılıyor.” demek daha uygun olur.

Öğretmenler öğrenci gruplarının sorunlarını çözerken nasıl hareket etmelidir?

Bireyler grupları, gruplar bireyleri etkiler. Eğer bireyler ortak bir amaçtan yoksunsalar, birbirlerine ilgi göstermezler. Bu durumun doğal sonucu sürtüşme, çatışma ve rekabettir.

Bu nedenle öğretmenin görevi, sınıfta içtenlikli bir etkili öğrenme iklimi sağlayarak grup ruhu oluşturmaktır. Bu grup ruhu, karşılıklı bağlılık ve sorumluluk ekseninde yürütülmelidir. Grup içi sorunların büyük bölümü, sınıf içi kural ve prosedürlerin yetersizliği ile ilgilidir. Dolayısıyla öğretmen duruma göre yeni prosedür ve kurallar belirlemelidir. Ancak bunlar uygulamaya geçirilmeden sınıfça tartışılmalıdır. Grup çalışmalarında oluşan davranış bozukluklarını önceden kestirmek ve sorun oluşmadan önlem almak gerekir.

12. Öğrencilerin Liderlik Özelliklerini Geliştirmek

Etkili öğretmenler, öğrencilerini teşvik eden, destekleyen, öğrencilerin ait olma, beğenilme ve başarılı olma ihtiyaçlarını dikkate alan öğretmenlerdir. Teşvik edici öğretmenler öğrencilerinin yeteneklerine gerçekten inanan ve onlara saygı duyan kişilerdir.

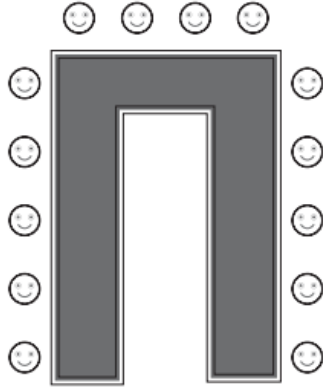
BAŐLİCA ÖĞRETİM ORTAMLARI

Sınıf ortamlarının planlanmasında dikkat edilecek adımlar nelerdir?

1. Sınıfın fiziki ortamı dersin durumuna göre aktif öğrenmeye hazırlanmalıdır.
2. Düzenlenmiş öğretim ortamının ne kadar bu şekilde kalacağı belirlenmelidir.

Sıraların Yerleşim Şekilleri;

Her öğrenciye tek kişilik bir sıra ve bir sandalye olacak şekilde sınıf düzenlemesi esas alınarak;

1- “U” Şeklinde Yerleşim

Sıralar ve masalar, sınıfın boyutları ve öğrenci sayısı dikkate alınarak genel olarak “U” şeklini koruyarak yerleştirilebilir.

U şeklinde yerleşim düzenlemesinin faydaları nelerdir?

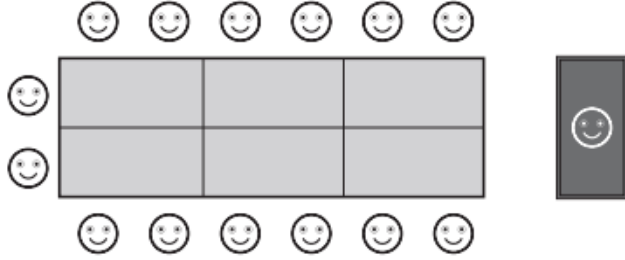
- * Çok farklı amaçlar için kullanılacak bir yerleşim şeklidir.
- * Öğrenciler rahat çalışabilecekleri bir çalışma alanı bulurlar.
- * Perdeye yansıtılan her türlü görüntü rahatlıkla izlenebilir.
- * Öğrenciler birbirleri ile kolaylıkla yüz yüze iletişim kurabilirler.
- * Kısa süreli grup çalışmaları yapılabilir.

2- Ekip Çalışması Yerleşim Şekli

Ekip çalışması yerleşim şekli düzenlemesinin faydaları nelerdir?

- * Elips veya dairesel bir düzenleme olup, ekip çalışmasını kolaylaştırır.
- * Karşılıklı oturan öğrenciler birbirleri ile kolaylıkla iletişim kurabilirler.
- * Bu yerleşimde gerektiğinde bazı öğrenciler sandalyelerinin yönünü değiştirerek tahtayı veya perdeyi rahatlıkla izleyebilirler.

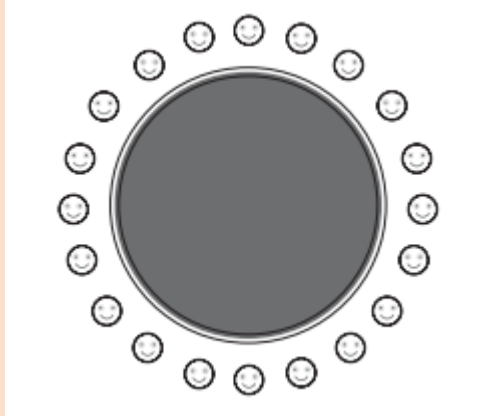

3- Konferans Masası Yerleşim Şekli

Eğer masalar dikdörtgen şeklinde ise en kolay yerleşim şeklidir.

Konferans masası yerleşim şekli düzenlemesinin faydaları nelerdir?

- * Bu yerleşimde öğretmenin önemi minimuma inerken sınıfın önemi ön plana çıkar.
- * Öğretmenin masanın ortasında oturduğu yerleşimde ise öğrenciler öğretmen ile daha kolay iletişim kurabilirler.
- * Bu yerleşimin en önemli dezavantajı ise daha resmi bir iletişim ortamı yaratmasıdır.

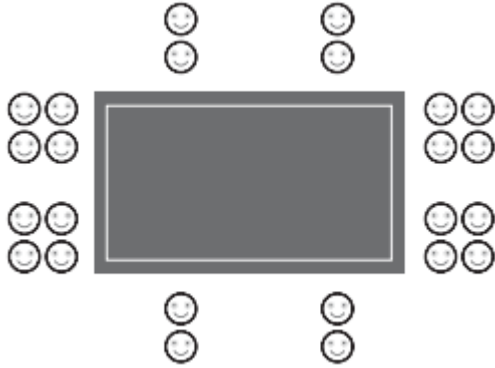

4- Daire Şeklinde Yerleşim

Masa olmadan sadece sandalyeler kullanılarak çabuk ve kolaylıkla oluşturulabilen bir yerleşim şeklidir. Öğrencilerin üzerinde yazı yazacakları ve kullanacakları materyalleri yerleştirecekleri bir çalışma alanı gerekiyor ise sandalyeler ile birlikte masalarda çevrilerek yerleşim yapılabilir.

Daire şeklinde yerleşim düzenlemesinin faydaları nelerdir?

- * Masalar olmadan sadece sandalyeler kullanılarak çabuk ve kolaylıkla oluşturulabilir.
- * Grup tartışmaları için ideal bir yerleşim şeklidir.
- * Bir ders içinde birkaç defa kısa süreli tartışma grupları oluşturulduktan sonra eski haline kolaylıkla dönüştürülebilir.

5- Grupların Gruplanması Yerleşim Şekli

Tartışmacı ve gözlemci gibi farklı gruplar oluşturulması şeklindedir.

Grupların gruplanması yerleşim şeklinin faydaları nelerdir?

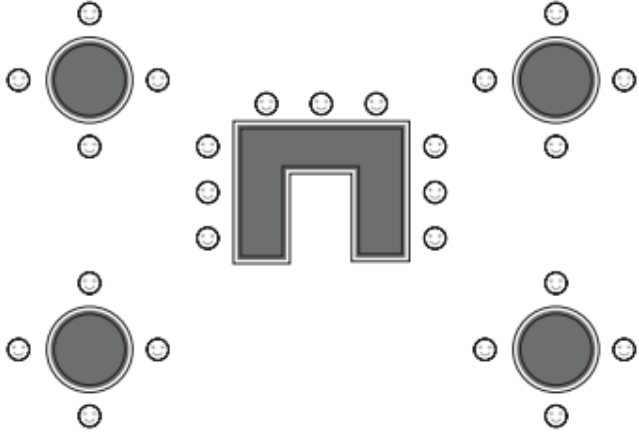
- * Bu yerleşim şekli, rol yapma, münazara veya grup çalışmalarını gözleme gibi etkinliklerde kullanılabilir.
- * En fazla uygulanan biçimi ortada birleştirilen masaların çevresinde ikişer grubun yerleştirilmesi, diğer kenarlara da grup çalışmasını gözlemleyecek grupların yerleştirilmesidir.

6- Çalışma İstasyonu Yerleşim Şekli

Aktif laboratuvar çalışmaları için uygun bir yerleşimdir. Her çalışma istasyonu çevresine iki öğrenci yerleştirilir. Öğretmen nelerin yapılması gerektiğini uygulama ile gösterdikten sonra öğrenciler işbirliği yaparak verilen çalışmayı yapar.

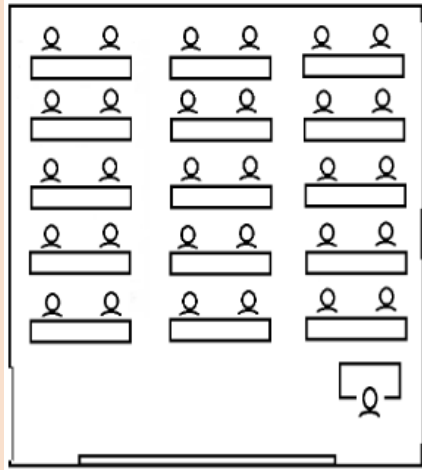

7- Proje veya Özel Çalışma Grupları Yerleşim Şekli

Geniş bir alanda oluşturulan farklı çalışma gruplarıdır.

Proje veya özel çalışma grupları yerleşim şeklinin faydaları nelerdir?

- * Bu yerleşim oldukça büyük alanı bulunan sınıflar için veya toplantı salonlarında uygulanabilecek bir yerleşimdir.
- * Ders dışı etkinlikler için de kullanılabilir.
- * Grup projelerinin hazırlanarak tartışmaya açılacağı çalışmalar için ideal bir yerleşimdir.

8- Klasik Sınıf Yerleşim Şekli

Eğer yukarıda önerilen yerleşim şekilleri sınıfların büyüklük, donanım, kalabalık öğrenci gibi nedenlerle uygulanamıyorsa klasik sınıf yerleşim şekli uygulanabilir. Bu ortamlarda öğrencilerin daha aktif olması için çeşitli öneriler geliştirilebilir.

“Ahmet Öğretmen, öğrencilerinin derse karşı ilgisiz olduklarını görmüş ve birçok farklı öğretim yöntemi uygulasa da bir türlü etkin katılımı sağlayamamıştır. Bir gün farklı bir tavır sergileyerek daha şık ve uyumlu giyinmiştir. Bunların yanı sıra ders anlatırken jest, mimikleri ve ses tonunda farklılıklar yaparak daha özenli bir Türkçe kullanmaya başlamıştır. Bunun sonucunda, öğrencilerin derse olan ilgilerinin arttığını gözlemlemiştir.”

Yukarıda Ahmet Öğretmen’in yaptığı değişikliklerin iletişim üzerindeki hangi etkisine vurgu yapılmıştır?

- A) Fiziksel görünüş ve beden dilinin etkin kullanımı mesajın etki gücünü artırır.**
- B) İletişimde betimleyici dil kullanmak durumun anlaşılmasına kolaylık sağlar.
- C) Dinleyicinin o an sahip olduğu psikolojik durum iletişimi olumsuz etkileyebilir.
- D) Etkili bir iletişim için, demokratik bir sınıf yapısının oluşturulması gerekir.
- E) Fiziksel ortamdaki uyum derse olan ilgiyi artırmıştır.

I- Masalar olmadan sadece sandalyeler kullanılarak çabuk ve kolaylıkla oluşturulabilir.

II- Grup tartışmaları için ideal bir yerleşim şeklidir.

III- Bir ders içinde birkaç defa kısa süreli tartışma grupları oluşturulduktan sonra eski haline kolaylıkla dönüştürülebilir.

Yukarıda bahsedilen yerleşim şekli hangisidir?

- A) “U” Şeklinde Yerleşim
- B) “N” Şeklinde Yerleşim
- C) Çalışma İstasyonu Yerleşim Şekli
- D) Grupların Gruplanması Yerleşim Şekli
- E) Daire Şeklinde Yerleşim**

“Öğrenci çevresinden gelen uyarıcıların bazılarını seçer ve bunlara dikkat eder.”

Yukarıdaki cümlede geçen durum aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Algıda seçicilik   B) Algıda süreklilik   C) Algıda değişmezlik   D) Algıda organizasyon   E) Algı yanılması

I- Kısa süre sessiz kalmak   II- Sesini yükseltmek   III- Varlığını hissettirmek   IV- Mimiklerini kullanmak

Sınıf ortamının gürültülü olması durumunda, öğretmenin yukarıdaki davranışlarından hangisi/hangileri yanlış olur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) II-III   D) I-III-IV   E) I-II-III-IV

Aşağıdakilerden hangisi sınıf ortamlarının planlanmasında sıraların yerleşim şekillerinden değildir?

- A) “U” Şeklinde   B) Daire Şeklinde   C) Çalışma İstasyonu   D) Konferans Masası   E) “Y” Şeklinde

I- Fizyolojik ortam   II- Psikolojik ortam   III- Sosyal ortam   IV- Biyolojik ortam

Yukarıdakilerden hangisi/hangileri öğretim ortamının öğelerinden değildir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) Yalnız IV   D) III ve IV   E) I, III ve IV

- I. Öğrencilerine, davranışları öncesinde davranışın olumsuz sonuçlarını belirtir.
II. Öğrencilerin istenmeyen davranışlarını sürekli görmezden gelir.
III. Öğrencilerin olumlu davranışlarını pekiştirir.

Sınıf içerisinde meydana gelebilecek olumsuz durumların önlenmesinde öğretmenler, yukarıdaki uygulamalardan hangilerini yapmalıdır?

- A) Yalnız I   B) I ve II   **C) I ve III**   D) II ve III   E) I, II ve III

I- Işıklıandırma,   II- Renk ve görünüm,   III- Gürültü kirliliği

Yukarıda sayılanlar aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Psikolojik Ortam   **B) Fizyolojik Ortam**   C) Sosyal Ortam   D) Sınıf Ortamı   E) Biyolojik Ortam

“Eğitim-öğretimde sınıfın iklimi, havası diye bilinen .....ortam, bütün durum ve çalışmalardan etkilenen ve onları etkileyen bir özelliğe sahiptir. Dershanenin yapısı, iyi döşenmiş olması, rahatlığı, bakımlı olması, öğrenci, veli ve öğretmende ferahlık sağlar. Böylece sınıf, öğrenci, veli ve öğretmen için çekici hale gelir.”

Yukarıdaki metinde bahsedilen aşağıdakilerden hangi ortam türüdür?

- A) Biyolojik Ortam   B) Sosyal Ortam   **C) Psikolojik Ortam**   D) Fizyolojik Ortam   E) Kinestetik Ortam

Geleneksel Öğrenme Ortamı

Bilgi doğrudan aktarılır.
Öğretmen merkezlidir.
Öğrenme ürünü daha önemlidir.
Katı disiplin vardır.

Çağdaş Öğrenme Ortamı

Bilgi yapılandırılır.
Öğrenci merkezlidir.
Öğrenme süreci daha önemlidir.
Demokratik ve esnek bir ortam vardır.

I- Öğretmen merkezlidir

II- Bilgi yapılandırılır

III- Öğrenme süreci daha önemlidir

IV- Katı disiplin anlayışı hakimdir

Yukarıdakilerden hangisi/hangileri çağdaş öğrenme ortamının özelliklerinden değildir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) II ve IV

D) I ve IV

E) I, III ve IV

I- Öğretmen merkezlidir

II- Bilgi yapılandırılır

III- Öğrenme ürünü daha önemlidir

IV- Katı disiplin anlayışı hakimdir

Yukarıdakilerden hangisi/hangileri geleneksel öğrenme ortamının özelliklerindedir?

A) Yalnız I

B) I ve II

C) I, II ve III

D) I, III ve IV

E) I, II, III ve IV

I- Sınıf kültürel gelişim merkezidir

II- Öğrenci kısmi olarak gelişir

III- Öğretimde yakından uzağa doğru bir yol izlenir

IV- Bir yaşantı her öğrenci için aynı önemdedir.

Öğretim ortamları ile ilgili olarak verilen yukarıdaki bilgilerden hangisi/hangileri yanlıştır ?

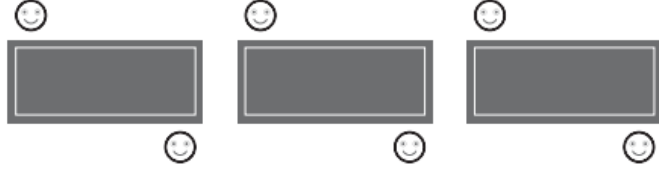
A) II ve IV

B) I ve II

C) II ve III

D) I ve IV

E) I, II, IV

Yanda şekli verilen yerleşim şekli hangisidir?

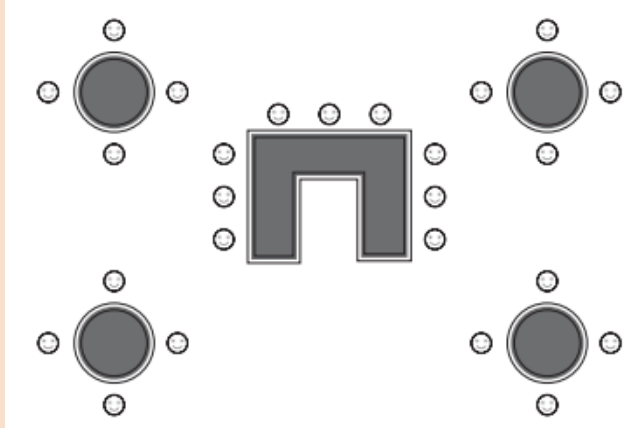
A) "U" Şeklinde Yerleşim

B) "N" Şeklinde Yerleşim

C) Çalışma İstasyonu Yerleşim Şekli

D) Grupların Gruplanması Yerleşim Şekli

E) "Y" Şeklinde Yerleşim

Yandaki örnekte gösterilen yerleşim şekli hangisidir?

A) Proje veya Özel Çalışma Grupları Yerleşim Şekli

B) Grupların Gruplanması Yerleşim Şekli

C) Çalışma İstasyonu Yerleşim Şekli

D) Daire Şeklinde Yerleşim

E) Klasik Sınıf Yerleşim Şekli